

Grootste stijgers door nvi-aanpassing zijn stieren met lage fokwaarden voor eiwit

Nvi in beweging

De gevolgen van de in april geïntroduceerde nvi-formule lijken voor het gros van de stieren beperkt. Toch zijn er wel kritische geluiden. Vooral de inweging van inet en het stijgen van stieren die nauwelijks eiwit vererven, roept vragen op.

tekst Jaap van der Knaap

Aan de vooravond van de aprilfokwaardedraai werd nieuwsgierig uitgekeken naar de gevolgen van de aanpassingen van de nvi-formule. Roel Veerkamp, coördinator van Genetische Evaluatie Stieren (GES) en verantwoordelijk voor de fokwaardeschatting, zag de veranderingen met vertrouwen tegemoet. Berekeningen hadden al aange-toond dat de correlatie tussen de oude en de nieuwe nvi-formule 0,92 bedroeg. 'Je ziet dat een aantal individuele stieren door de nieuwe formule mee- of juist tegenvalt, maar over de gehele linie blijft het effect van de aanpassingen uiteindelijk beperkt', aldus Veerkamp.

Aan de verandering van de nvi-formule ging het nodige werk vooraf. Nederlandse en Vlaamse zuivelfabrieken werd gevraagd naar hun langetermijnverwachtingen voor het uitbetalingssysteem en binnen GES werd gediscussieerd over de meest gewenste fokdoelen en type koe. Ondanks deze voorbereidingen, leverden de aanpassingen kritische geluiden op van de Nederlandse Veereverbeteringsorganisatie (NVO). 'We zijn het meest verbaasd over de inetaanpassing en vervolgens de inweging in de nvi', constateert Joop Olieman, secretaris van de NVO, die hierover een kritisch persbericht schreef. Olieman selecteerde 400 veel gebruikte stieren en keek naar de gevolgen van de nieuwe nvi-formule. 'Wanneer je kijkt naar de stieren die het meest profiteren van de nieuwe nvi, dan zijn dat allemaal stieren met een negatieve vererving van eiwitpercentage en met een kilogrameiwitvererving van rond de nul. Het illustreert de tendens van de nvi-aanpassing: eiwit wordt minder gewaardeerd. Dat lijkt me niet de bedoeling.'

Meer waardering voor vet

In de inetformule is de negatieve inweging van kg melk gehalveerd en is de verhouding tussen kg vet en eiwit kleiner geworden (zie kader). 'België kent geen negatieve grondprijs voor melk en de Nederlandse zuivel wil de negatieve inweging minder streng laten doorrekenen in de melkprijs', verduidelijkt Veerkamp de reden van de aanpassingen.

Het verhogen van de vetwaardering wordt veroorzaakt door het wegvallen van het quotum. 'Met het einde van het quotumtijdperk vervalt ook de rem op vetproductie. Ook vallen de quotumkosten weg. Die zaten in de oude inetformule verwerkt. Bij de vet-eiwituitbetaling hanteerde de zuivel een verhouding van 1 staat tot 1,88 in de uitbetalingen

kenmerk	oude nvi	nieuwe nvi
kg melk	51	40
kg vet	61	47
kg eiwit	65	46
levensduur	78	74
uiergezondheid	33	50
uier	21	39
beenwerk	42	48
vru. tussenkalf tijd	5	18
vru. interval 1e-laatste inseminatie	7	21
geboortegemak	26	30
afkalfgemak	17	24
levensvatbaarheid bij geboorte	11	16
levensvatbaarheid bij afkalven	15	21

Tabel 1 – Genetische respons in procenten bij selectie op nieuwe nvi

van 2010. In de oude inet werd uitgegaan van een betaling 1 staat tot 1,5. Op basis van gesprekken met de zuivelindustrie is nu uitgegaan van een betaling waarbij eiwit 2,3 keer belangrijker is dan vet.' Dat er voor eiwit binnen de inetformule minder aandacht is, klopt volgens Veerkamp. 'De eiwitwaardering is binnen de formule verhoogd van 4,2 naar 5,0, maar de verhouding tussen vet en eiwit is gedaald van 1 op 6 naar 1 op 2,3. Dat komt door de opwaardering van vet en het wegvallen van quotumkosten.' Olieman constateert dat GES een aantal ontwikkelingen in de markt probeert te voorspellen, maar ziet in de uiteindelijke invulling van de formules een te wisselende fokkerijkoers ontstaan. 'De zuivelindustrie meldt dat ze in de toekomst weinig markt ziet voor vet. Ik mis daarom een langetermijnvisie in de gemaakte keuzes voor de fokwaardeformules. De grootste sprong is dat de inweging van inet binnen de nvi-formule is gehalveerd. Daardoor moet bijvoorbeeld oud-

lijstaanvoerder O Man voor zijn 46 kg eiwit 80 nvi punten inleveren.'

Aanpassingen inwegingen

Bij een vergelijking van de oude en de nieuwe nvi-formules lijkt het inderdaad dat de inweging van inet in de nvi-formule fors is gedaald van 0,84 naar 0,35. Toch klopt het volgens Veerkamp niet dat inet veel minder belangrijk is geworden. 'Door de inetaanpassingen wordt de variatie in inet tussen stieren twee maal zo groot. Stieren die hoog scoorden voor de oude inet, krijgen een nog hogere waarde bij de nieuwe inet. Slechte stieren worden nog slechter. Als we een inetinweging van 0,84 zouden blijven hanteren, dan zou inet naar verhouding een te groot aandeel hebben in nvi.'

Anders gezegd, de nvi-punten voor de andere kenmerken in de nvi-formule zouden er nauwelijks meer toe doen omdat inet zo belangrijk is geworden. 'De GES-leden willen juist meer aandacht voor levensduur en vruchtbaarheid', aldus Veerkamp. 'Daarom is de inweging naar beneden bijgesteld waardoor inet binnen de nieuwe nvi-formule nauwelijks afwijkt van de oude inetinweging.' Die aanpassing geldt ook voor de inweging van levensduur, die in de formule is afgenomen van 0,12 naar 0,09. 'In de nieuwe formule telt levensduur juist meer dan ooit mee', vertelt Veerkamp. 'Je kunt niet simpel stellen dat de 0,12 minder inweging is dan 0,09; het gaat uiteindelijk om de genetic respons, het totale effect van de selectie.' Genetic respons is een lastige term en vraagt om uitleg. 'Bij selectie op melkproductie en op beenwerk ga je automatisch ook vooruit op levensduur, zonder dat je specifiek op levensduur fokt. Koeien die veel melk geven en betere benen

Oude inetformule

$-0,06 \text{ kg} \times \text{melk} + 0,7 \text{ kg} \times \text{vet} + 4,2 \text{ kg} \times \text{eiwit}$

Nieuwe inetformule

$-0,03 \text{ kg} \times \text{melk} + 2,2 \text{ kg} \times \text{vet} + 5,0 \text{ kg} \times \text{eiwit}$

Oude nvi-formule

$0,84 \times \text{inet} + 0,12 \times \text{lvd} + 2 \times (\text{cgt} - 100) + 7 \times (\text{vru} - 100) + 4 \times (\text{uier} - 100) + 4 \times (\text{benen} - 100)$

Nieuwe nvi-formule

$0,35 \times \text{inet} + 0,09 \times \text{lvd} + 5,2 \times (\text{ugh} - 100) + 5,2 \times (\text{vru} - 100) + 5,2 \times (\text{uier} - 100) + 6 \times (\text{benen} - 100) + 2 \times (\text{geboorte-index} - 100)$

hebben, worden immers langer aangehouden. De totale vooruitgang op een kenmerk – dus bij dit voorbeeld de vooruitgang op levensduur dankzij het fokken op melkproductie en beenwerk – wordt de genetic respons genoemd', aldus Veerkamp. Binnen de nieuwe nvi-formule is de genetic respons voor levensduur 74 procent, zo toont tabel 1.

Internationale fokwaarde

Een globale analyse van de jongste indexdraai leert dat de OManzonen dalen door de nieuwe nvi-formule, terwijl Goldwyn- en Shottlezonen juist stijgen. Past dat bij de wensen van de Nederlandse en Vlaamse veehouders? 'Met de nieuwe nvi-formule fok je koeien die goed passen in het tijdperk na 2015', vindt Gerbrand van Burgsteden, foktechnisch medewerker bij Alta Genetics. Hij was betrokken bij de GES-discussies over de nieuwe nvi-invulling. 'Een aantal jaren geleden hebben we bij Alta al besloten om ons juist op kg vet en eiwit te richten in het fokprogramma. Daar sluit de nieuwe nvi-formule beter op aan.'

Namens NVO blijft Joop Olieman kritisch. 'Vanuit internationale fokkerij kan ik me voorstellen dat het voordelig is als een fokwaarde beter aansluit bij de wereldwijde vraag. Maar voor Nederlandse veehouders is het belangrijk dat de rangschikking plaatsvindt op kenmerken die juist hier belangrijk zijn.' Veerkamp geeft aan dat veehouders na selectie op basis van nvi wel goed moet kijken naar de onderliggende kenmerken. 'De nvi geeft richting aan het landelijke fokdoel, maar je moet zelf wel goed kijken welke stieren het beste bij jouw veestapel passen.'

Kees van Velzen: 'Afwaardering van percentage en kilo's eiwit on-Nederlands'

Al jaren volgt Kees van Velzen de ontwikkeling van fokwaarden met kritische blik. Ook nu heeft hij een duidelijke mening over de nieuwe nvi. 'Ik vind het een on-Nederlandse afwaardering van eiwit, zowel voor kilogrammen als voor percentages', stelt hij. 'Een fokwaarde moet zodanig zijn samengesteld dat ze veehouders zo goed mogelijk van dienst is. Nederland produceert vooral veel kaas. Dan moet je eiwit wel voldoende waarderen.' Dat de zuivel de negatieve grondprijs

wil aanpassen, verbaast Van Velzen. 'Tweede van onze zuivel gaat de grens over. We exporteren geen water, maar houdbare producten als kaas en melkpoeder. Dan zijn juist hoge gehalten in de melk belangrijk. Koeien die melk met hoge gehalten produceren, doen dat bovendien gemakkelijker. De productie van veel liters, dus water, is ballast voor de koe en zorgt voor slijtage in de uier. Een hoge productie van dunne melk is daarom niet bevorderlijk voor de levensduur.'